

REGERINGEN 2007

DANMARK I LATINAMERIKA

– MULIGHEDER OG PARTNERSKABER

SEPTEMBER 2007

2 DANMARK I LATINAMERIKA – MULIGHEDER OG PARTNERSKABER

INDHOLDSFORTEGNELSE

Fælles forord af udenrigsministeren og udviklingsministeren	4
1. Latinamerika i det 21. århundrede – mulighedernes kontinent	6
Fornyet interesse for Latinamerika	6
Figur 1: Gennemsnitlig vækst i BNP i pct. 2001-2006, udvalgte lande	6
Figur 2: Beregnet BNP vækst, pct. 2007-2027	6
Latinamerika – ulighedens kontinent	7
Stærkere demokratier, men forsat udfordringer	9
Fred i regionen – men trusler fra svage stater	10
Latinamerika og verden	11
2. Prioriteter for et styrket dansk engagement i latinamerika	13
Hvad vil vi – og hvordan?	13
Fælles mål: fred, demokrati og stabilitet	14
Samarbejde om miljø, energi og klimaforbedringer	15
Øget samhandel og investeringer	17
Globalisering og samfundenes sociale sammenhængskraft	22
Dansk udviklingssamarbejde: økonomiske og politiske muligheder for alle.....	24
Videns- og kulturudveksling	28
Bilag: Information om udvalgte latinamerikanske lande	32
Argentina.....	32
Brasilien	34
Chile	36
Mexico.....	38

FÆLLES FORORD AF UDENRIGSMINISTEREN OG UDVIKLINGSMINISTEREN

Latinamerika repræsenterer i disse år nye muligheder. Stabil, høj vækst og konsolidering af demokratiet i en række lande giver grund til optimisme for kontinentets fremtid. Regionen har med sin befolkning på ca. 550 millioner mennesker, sine store energireserver, sin rolle som global fødevarer- og råvareleverandør og som hjemsted for moderne hightech virksomheder en række styrkepositioner, som er af interesse for Danmark.

Danmark har et værdifællesskab med størstedelen af landene i Latinamerika: demokrati og menneskerettigheder som fundamentet for moderne samfund, de markedsøkonomiske principper og målene om at reducere fattigdom. Vi har også en fælles målsætning om at sikre stærke og effektive multilaterale organisationer som ramme om globaliseringen. Der er derfor grundlag for stærke partnerskaber med landene i Latinamerika.

Med strategien ”Danmark i Latinamerika – Muligheder og Partnerskaber” ønsker regeringen at pege på en række områder, hvor Danmark har en interesse i at styrke samarbejdet med Latinamerika. Afsættet er Regeringens Globaliseringsstrategi og Udenrigsministeriets Globaliseringsanalyse fra 2006.

Regeringen vil sikre, at vi gør bedre brug af værdifællesskabet. Det skal anvendes som grundlag for et styrket samarbejde om yderligere at konsolidere de demokratiske landvindinger i Latinamerika og fremme menneskerettigheder og multilaterale løsninger globalt. Med store energi- og naturressourcer kan Latinamerika ventes også at blive en vigtig partner i kampen mod global opvarmning.

Danske virksomheders eksport til og investeringer i Latinamerika ligger på et lavere niveau end de lande, vi normalt sammenligner os med. Regeringen vil gøre sit til at danske virksomheder kan udnytte mulighederne på de nye vækstmarkeder – også i Latinamerika. Åbningen af den danske ambassade i Buenos Aires i foråret 2007 og styrkelsen af Generalkonsulatet i São Paulo i 2006 er udtryk for en klar dansk prioritering af de nye muligheder, som Latinamerika også kommercielt byder på. Regeringen arbejder multilateralt og bilateralt for øget markedsadgang og styrkelse af forsknings- og udviklings-samarbejde. Samtidig skal vi naturligvis sikre, at globaliseringen kommer mange til gode gennem bedre arbejdsforhold og miljø.

Danmark vil også fremover være en aktiv bistandspartner i Latinamerika. Selvom der er fremskridt i retning af at nå 2015-målene, er der fortsat betydelig fattigdom, ulighed, marginalisering og vold, som potentielt kan underminere de positive udviklingstræk i enkelte landene. Danmark er en særdeles aktiv donor i bekæmpelse af fattigdom, fremme af oprindelige folks rettigheder og sikring af miljøet. Kun gennem fortsat fattigdomsbekæmpelse og inddragelse af alle dele af befolkningen i de politiske processer kan der skabes grundvilkår for konsolideringen af demokratiet og for en bæredygtig udvikling. Latinamerikanske lande har udvist stor interesse for den danske samfundsmodel. Vi vil gerne dele vores erfaringer med Latinamerika.

Danmark skal rette fokus på områder, hvor vi har særlige forudsætninger. Denne strategi fastlægger prioriteterne for de

kommende år. Anvender vi vores kompetencer rigtigt, kan Danmark få del i Latinamerikas potentiale og – nok så vigtigt – bidrage til at dette faktisk realiseres. Lanceringen af en dansk strategi for Latinamerika skal ses i dette lys.

Latinamerika-strategien er et levende dokument, og regeringen vil løbende vurdere gennemførelsen af strategien samt overveje nye tiltag. Regeringen vil indgå i en dialog med danske interessenter i erhvervslivet, erhvervsorganisationerne, forskningsverdenen og NGO-miljøet med henblik på at drøfte nye initiativer, som kan styrke dansk interessevaretagelse og tilstedeværelse i Latinamerika.

Per Stig Møller
Udenrigsminister

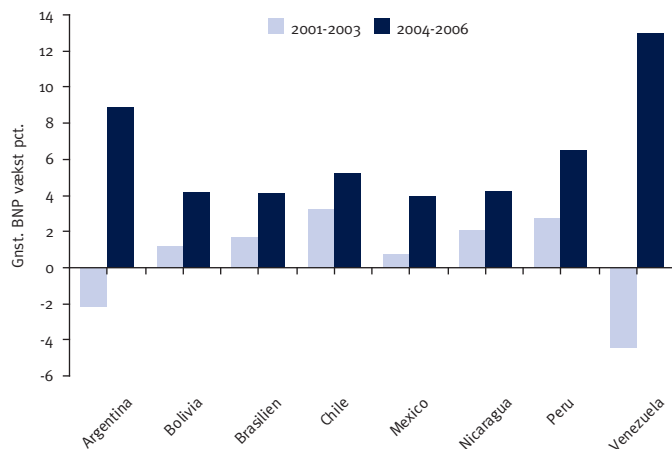
Ulla Tørnæs
Udviklingsminister

1. LATINAMERIKA¹ I DET 21. ÅRHUNDREDE - MULIGHEDERNES KONTINENT

Fornyset interesse for Latinamerika

Latinamerika er i disse år for første gang i årtier inde i en stabil vækstperiode, som næsten alle kontinentets lande nyder gavn af. Den latinamerikanske region udgør ca. 6 pct. af den globale økonomi, og andelen er voksende. Til sammenligning udgjorde Kinas andel af den globale økonomi ca. 5,5 pct. i 2006. Brasilien og Mexico var i 2006 henholdsvis verdens 10. og 14. største økonomi.

Figur 1: Gennemsnitlig vækst i BNP i pct. 2001-2006, udvalgte lande

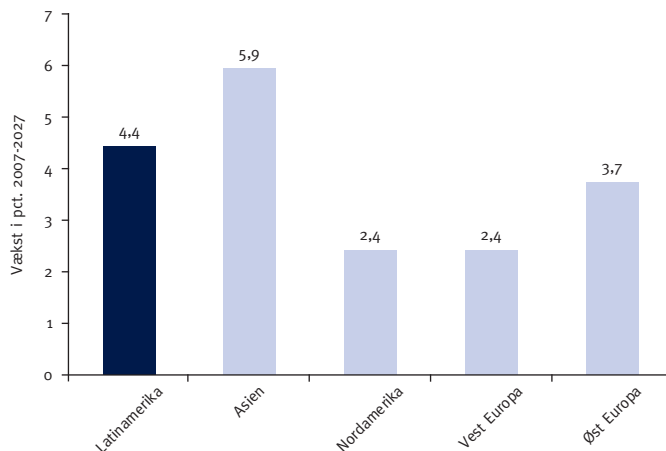

Kilde: IMF: World Economic Outlook Database, April 2007

1 Der er mange forskellige definitioner på Latinamerika. Fællesnævneren er, at der er tale om de spansk / fransk / portugisisk talende lande på det amerikanske kontinent (dog oftest inklusiv engelsktalende Belize og Guyana samt hollandsk talende Surinam). I denne strategi dækker betegnelsen Latinamerika over følgende lande: Argentina, Belize, Bolivia, Brasilien, Chile, Colombia, Costa Rica, Cuba, Dominikanske Republik, Ecuador, El Salvador, Guatemala, Guyana, Haiti, Honduras, Mexico, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Surinam, Uruguay og Venezuela.

Prognoser viser, at den økonomiske vækst i årtierne fremover vil være markant højere på markeder som Latinamerika og Asien end i Europa og Nordamerika. Den gennemsnitlige årlige vækst i BNP i Latinamerika i perioden 2007 til 2027 ventes at blive på 4,4 pct. Til sammenligning forventes den gennemsnitlige årlige vækst i Vesteuropa og USA at blive på 2,4 pct.

Figur 2: Beregnet BNP vækst, pct. 2007-2027

Kilde: Erhvervs- og økonomiministeriet

De seneste års vækst kan tilskrives en mere stabil makroøkonomisk politik, øgede udenlandske investeringer, prisstigninger på råvarer (særligt landbrugsvarer, mineraler, olie og naturgas) og stigning i pengeoverførsler fra latinamerikanere bosat i udlandet, som fører til øget efterspørgsel i landene. Belært af erfaringer har de fleste regeringer i dette årti fremmet markedsøkonomiske reformer og makroøkonomisk stabilitet. Inflationen og budgetunderskuddene er faldet betydeligt. Voksende skatteindtægter er anvendt til at nedbringe den statslige gæld.

Miljøproblemer, effekter af global opvarmning og naturkatastrofer herunder orkaner, oversvømmelser, jordskred, skovbrande og tørke udgør stigende problemer i de latinamerikanske lande. Afskovning, erosion og forurening af jord- og vandressourcer rammer især de fattigste befolkningsgrupper; men kan udgøre en fremtidig fare for regionens økonomiske muligheder.

Med store olie- og gasreserver har Latinamerika potentiale til at indtage en vigtig rolle i en global økonomi, hvor der er øget konkurrence om energiressourcerne. Øgede indtægter fra olie- og gassektoren forbedrer i disse år producentlandenes budgetsituation og skaber muligheder for nye investeringer og sociale programmer. Omvendt har olieimporterende lande – det gælder de centralamerikanske – fået mindsket deres finansielle råderum. I en verden med stigende efterspørgsel efter energi og råvarer er Latinamerika vigtig.

Latinamerika – ulighedens kontinent

Latinamerika har den højeste gennemsnitlige nationalindkomst pr. indbygger blandt udviklingsregionerne, men der er store forskelle landene imellem. Uligheden internt i landene er markant. Af de 20 lande i verden, der har den mest ulige indkomstfordeling, ligger de 12 i Latinamerika, og det seneste årtis økonomiske vækst har ikke medført nogen større reduktion i fattigdommen. I 2006 levede 209 mio. mennesker af regionens befolkning på 550 mio. derfor stadig i fattigdom, 81 mio. i ekstrem fattigdom².

Fattigdom har ført til en omfattende migration indenfor og fra regionen, særligt fra Mexico og Centralamerika til USA, men også til Spanien. Det skønnes, at der i 2005 i alt var 25 mio. emigranter fra Latinamerika i USA. Pengeoverførsler fra latinamerikanere bosat i Europa og USA udgør i dag et langt større beløb end den samlede udviklingsbistand til regionen – i 2005 anslået til 45,6 mia. USD.

Det anslås, at 30-40 pct. af arbejdsstyrken i regionen er arbejdsløs eller underbeskæftiget. Der er således en betydelig arbejdskraftreserve. Den uformelle sektor, kendetegnet ved manglende regulering og beskyttelse, beskæftiger mellem 25 pct. og 70 pct. af arbejdsstyrken. Der er i mange lande stadig problemer med effektiv beskyttelse af grundlæggende arbejdstagerrettigheder, og der mangler tradition for at inddrage ar-

² Kilde: UN Commission for Economic Cooperation in Latin America and the Caribbean. (CEPAL) 2006. Fattigdomsdefinitionerne er opgjort i henhold til CEPAL's beregningsmetoder for indkomst og fødevarer mv.

bejdsmarkedets parter i brede kompromisaftaler, der kunne bidrage til social stabilitet og sammenhængskraft.

75 pct. af Latinamerikas befolkning bor i byer. Den skæve jordfordeling har været en medvirkende faktor til den kraftige urbanisering Latinamerika har oplevet de sidste årtier. Udfordringen er at vende urbanisering til noget positivt.

Latinamerikanske erfaringer illustrerer, at økonomisk vækst er en nødvendig, men ikke tilstrækkelig betingelse for at nedbringe fattigdommen. For eksempel har Brasilien og Mexico derfor pragmatisk kombineret markedsøkonomiske reformer og privatiseringer med mere aktive socialpolitikker. Det sker ud fra en erkendelse af, at sociale programmer, beskæftigelsesfremme og en effektiv omfordelingspolitik er nødvendige, hvis fattigdommen og uligheden for alvor skal mindskes. Mere ambitiøse reformer – blandt andet på skatteområdet – er nødvendige for at tilvejebringe midler til sociale investeringer og øget social sammenhængskraft.

Men den voksende utilfredshed med manglende fremskridt på det økonomiske og sociale område har også ført til valg af ledere, som ønsker et mere grundlæggende opgør med traditionelle udviklingsmodeller og plæderer for radikale løsninger. Det er afgørende for regionens udvikling, at den demokratiske stabilitet ikke undermineres, og at den internationale tillid til investeringsklimaet ikke undergraves.

Latinamerika i 2020: Mulighederne for succes

De seneste års erfaringer med økonomisk vækst og udvikling i Latinamerika understreger at et Latinamerika i fortsat fremgang er muligt. Og selvom internationale rammebetingelser er vigtige, er der også meget landene selv kan gøre:

- **Vækstmulighederne er bedst med en økonomi, der er diversificeret og med en stærk konkurrenceevne:** Væksten i mange landes drives af eksport af råstoffer og landbrugsvarer, eller sektorer kendetegnet ved lav værditilvækst. Opkvalificering af arbejdskraften og bedre og bredere uddannelse er forudsætninger for den fremtidige konkurrenceevne.
- **Lande med makroøkonomiske stabilitet står stærkest:** Det forudsætter balancerede finans-, valuta- og pengepolitikker.
- **Et godt investeringsklimaet tiltrækker ressourcer:** Det kan sikres gennem styrkelse af institutioner og lovgivning, der skaber forudsigelige og stabile rammebetingelser for investorer.
- **Velfungerende demokratier og retsstatsprincipper er afgørende faktorer:** Det kræver stærke institutioner og demokratiske processer, der inddrager alle befolkningsgrupper og sikrer demokratisk stabilitet, ligesom korrupsionen må bekæmpes.
- **Handelsliberaliseringen bør uddybes:** Liberalisering af verdenshandlen i WTO-regi udgør den vigtigste udfordring. Men frihandelsaftaler mellem Latinamerika og EU kan udgøre et vigtigt supplement. ▶

- **Regional integration er vigtig:** Med integration mellem de latinamerikanske lande skabes sammenhængende regionale markeder, som vil fremme økonomisk vækst i Latinamerika, og som kan tiltrække udenlandske investeringer. Med integration følger også styrket politisk samarbejde og stabilitet. Regional integration kan sikre, at der ikke udvikler sig et Latinamerika med et "A-hold" og et "B-hold" bestående af henholdsvis succesfulde lande og lande præget af fattigdom.
- **Reformer og sociale investeringer kan mindske fattigdom og ulighed:** Reformer på blandt andet skatteområdet er en forudsætning for at mindske ulighederne i de latinamerikanske samfund. Skal fattigdommen og uligheden bekæmpes, er der behov for sociale investeringer navnlig i uddannelse og sundhed samt en aktiv arbejdsmarkedspolitik.
- **Bæredygtig udvikling sikrer langsigtet samfundsmæssig succes:** Langsigtet udviklingsmæssig succes bygger erfaringsmæssigt på en miljømæssigt bæredygtig udviklingsmodel – med ansvarlig forvaltning af naturressourcer og samarbejde om at bekæmpe den globale opvarmning.
- **Narkokriminalitet er en væsentlig udfordring:** Narkotikaproduktion og – handel, organiseret kriminalitet og hvidvaskning af penge er et stort problem, der blandt andet kan bekæmpes gennem internationalt samarbejde.

Stærkere demokratier, men fortsat udfordringer

Alle lande i Latinamerika opfylder nu de mest gængse kriterier for demokratier – undtagen Cuba. På regionalt niveau har de latinamerikanske regeringer med undertegnelsen af "The Inter-American Democratic Charter" i 2001 også formelt forpligtet sig til at beskytte og styrke demokratiet i regionen.

Menneskerettighedssituationen er overordnet set forbedret i de seneste årtier, men store udfordringer udestår. Internationale organisationer som Freedom House og Amnesty International peger på behovet for at styrke respekten for menneskerettigheder i blandt andet Bolivia, Colombia, Guatemala, Haiti, Mexico, Nicaragua, Paraguay og Venezuela. Cuba klassificeres, som det eneste land i regionen, som et "ikke frit" land med omfattende restriktioner på de borgerlige og civile rettigheder.

I en lang række lande har regeringerne etableret og styrket institutioner som for eksempel ombudsmandsfunktionen samt ratificeret menneskerettighedskonventioner og moderniseret lovgivningen for at forbedre retssikkerheden. Flere lande, for eksempel Chile, Argentina og Peru, gennemfører i disse år retsopgør mod tidligere diktaturregimer. Men der er fortsat store behov for reformer af retssektoeren for at styrke borgernes retssikkerhed.

I langt størstedelen af regionens lande er menneskerettigheds-overtrædelser dog ikke længere et direkte resultat af officielle regeringspolitikker, omend der stadig er eksempler på, at politiet og militæret i nogle lande gør sig skyldige i krænkelser. Vigtige landvindinger på det lovgivningsmæssige område er

dog ikke altid ledsaget af den nødvendige styrkelse af de institutioner, der konkret skal skabe forudsætningerne for et vel-fungerende demokrati.

De oprindelige folk, der vurderes at udgøre mindst 30 mio. personer, udgør fortsat en marginaliseret del af befolkningen. Deres sociale, kulturelle, civile og politiske rettigheder bliver ofte tilsidesat – selv i lande, hvor oprindelige folk udgør størstedelen af befolkningen. I takt med konsolideringen af demokratiet er de oprindelige folk i stigende grad blevet organiseret og bevidste om deres rettigheder. Danmark har bidraget til denne udvikling gennem sit bistandssamarbejde. I FN-regi har Danmark ligeledes arbejdet for at fremme oprindelige folks rettigheder.

Der er langt igen før ligestilling er opnået. Kvinder er for eksempel kraftigt underrepræsenteret i national politik. I lande som Brasilien og Guatemala har kvinderne henholdsvis ca. 10 pct. og ca. 8 pct. af pladserne i de nationale parlamenter. Seksuelt misbrug og vold mod kvinder er et udbredt problem, der også har store negative økonomiske konsekvenser. Det skønnes, at helt op mod en tredjedel af alle kvinder har været udsat for seksuelt misbrug og /eller vold.

Den katolske kirke er fortsat en vigtig magtfaktor, der har stor indflydelse, særligt inden for områder som for eksempel abort-lovgivningen.

Korruption udgør en stor hindring for opbygningen af stærke institutioner og underminerer befolkningens tillid til demokrati og myndigheder. Med få undtagelser – som Chile og Uru-

guay – ligger de latinamerikanske lande stadig dårligt i internationale opgørelser over korruption, herunder Transparency Internationals korruptionsindeks. Korruptionen bidrager til øget ulighed og til at mindske statsapparatets rolle i effektiv omfordeling af ressourcer. Korruption og nepotisme i den offentlige administration har ført til voksende modvilje mod de traditionelle politiske partier og krav om mere grundlæggende reformer med sigte på bredere deltagelse og stærkere kontrol med de offentlige myndigheder.

Latinamerikas demokratiske konsolidering og de demokratiske regerings legitimitet beror i sidste instans på evnen til at levere økonomisk og social fremgang og personlig sikkerhed. Indfris disse forventninger ikke, får populistiske ledere med radikale dagsordner lettere adgang til magten.

Fred i regionen – men trusler fra svage stater

De væsentligste sikkerhedstrusler mod befolkningerne i regionen stammer fra stater med svage institutioner og forstærkes af tilstedeværelsen af organiseret kriminalitet, narkotikahandel, tilgængeligheden af våben og mangelfuld kontrol med dele af landenes territorier. Samspillet mellem disse faktorer udgør en væsentlig og hastigt stigende sikkerhedstrussel for en række lande i Centralamerika. I Andin-regionen i Sydamerika er narkotika-produktionen og -handlen fortsat en kilde til ustabilitet, der i Colombia er tæt forbundet med den interne konflikt i landet.

Den organiserede kriminalitet er tillige forbundet med handel med kvinder, menneskesmugling samt hvidvaskning af penge. I regionens storbyer udgør kriminalitet i byens slumkvarterer

et voksende sikkerhedsproblem, der blandt andet giver sig udslag i jævnlige voldelige sammenstød mellem de kriminelle og politiet. Kriminaliteten og volden i Latinamerika har dybe rødder. En bredspektret indsats, der også retter sig mod de dybereliggende årsager bag volden, er en forudsætning for, at der kan dæmmes op for problemet. Det har mange latinamerikanske regeringer erkendt.

Traditionelle sikkerhedstrusler fra væbnede oprører er til gengæld aftagende i Latinamerika. Colombia er i dag hjemsted for den eneste større væbnede konflikt i en region, der i en ikke fjern fortid var skueplads for talrige borgerkrige og oprør. Truslen om terrorangreb og risikoen for spredning af masseødelæggelsesvåben vurderes at være mindre end i andre regioner.

Faren for mellemstatslige konflikter forekommer i dag lav, og regionen er kendetegnet ved meget lave militæruddgifter – under 1,5 pct. af BNP i gennemsnit. Territoriale konflikter og kontroverser relateret til ressourcer håndteres normalt gennem dialog og forhandling. Det er i den sammenhæng positivt, at lande og organisationer i regionen i stigende grad håndterer de regionale sikkerhedsforhold. Det sker blandt andet gennem regionale organisationer som Organisationen af Amerikanske Stater (OAS) og Mercosur og gennem væsentlige bidrag til FN's stabiliseringsmissioner – ikke mindst FN's fredsbevarende styrke på Haiti.

Latinamerika og verden

Latinamerika fremstår i dag som en region præget af overlappende netværk af regionale organisationer og uformelle koordi-

nationsmekanismer (aneks 1). OAS er den væsentligste politiske organisation på kontinentet og udgør blandt andet kernen i det Inter-Amerikanske Menneskerettighedssystem.

Latinamerika har ikke hidtil i tilstrækkelig grad udnyttet potentialet for regionalt økonomisk og politisk samarbejde. Enkeltlande og subregioner har indgået associerings- og frihandelsaftaler med blandt andet EU (aneks 2). Ambitiøse planer for omfattende frihandelsaftaler – herunder en vision for et samlet amerikansk frihandelsområde (FTAA) er foreløbigt sat i bero på grund af rivalisering mellem landene. Handelsliberaliseringerne i regionen har dog i et vist omfang været succesrige – for eksempel er todsatserne faldet fra et gennemsnit på 40 pct. til et gennemsnit på 10 pct. i løbet af 1990'erne.

Fraværet af forpligtende regionale samarbejdsmechanismer svækker Latinamerikas muligheder for at agere som global aktør for i fællesskab at styrke regionens internationale muligheder.

Udenrigspolitisk må Centralamerika og Sydamerika forventes at gå i lidt forskellige retninger. Mexico, som er en væsentlig regional spiller, og de centralamerikanske lande kan forventes fortsat hovedsageligt at orientere sig mod Nordamerika. Gennem NAFTA-samarbejdet er Mexico økonomisk blevet tæt integreret med USA og Canada. Med CAFTA – en frihandelsaftale mellem USA og Centralamerika – ventes denne integration udvidet. Både de centralamerikanske lande og Mexico vil dog samtidig diversificere både økonomiske og politiske relationer, herunder ved at styrke forholdet til Europa. Me-

xico har allerede indgået en associeringsaftale med EU og der er interesse fra begge sider i fortsat at styrke samarbejdet. En associeringsaftale mellem EU og Centralamerika, er under forhandling.

Sydamerika, med Brasilien i spidsen, forventes at fastholde tætte bånd til USA, men samtidig styrke orienteringen mod EU og Asien og fortsat fremme regional integration. Brasilien repræsenterer en seriøs partner, som der globalt er stor interesse for at udbygge samarbejdet med – jf. det EU-Brasilien topmøde, der blev afholdt i juli 2007, og som var starten på udviklingen af et strategisk partnerskab mellem EU og Brasilien. EU og Chile har indgået en associeringsaftale, og EU og Mercosur-landene er i forhandlinger om en associeringsaftale. EU indledte i 2007 forhandlinger med Adin-landene om en associeringsaftale (aneks 2). Stigende handel med og investeringer fra Asien kan også forventes. Den øgede globale efterspørgsel efter råvarer, blandt andet fremdrevet af Asiens vækst, vil bidrage til at øge den internationale opmærksomhed på regionen.

Venezuela forsøger i disse år at fremstå som et alternativ til de gængse værdier og økonomiske strategier og som et alternativ til USA i regionen. Venezuela har opnået voksende regional indflydelse, ikke mindst takket være massiv økonomisk støtte til en række regeringer og bevægelser i Latinamerika. Venezuela har etableret handelssamarbejdet ALBA (Alternativa Bolivariana para las Américas Latina), der skal fremstå som et alternativ til frihandelsaftalerne med USA, og som for indeværende tæller Bolivia, Cuba, Nicaragua og Venezuela, som medlem-

mer. Der er således modsætninger mellem USA og Venezuela – men de må ikke overvurderes. En anti-amerikansk retorik bruges nogle steder indenrigspolitisk i regionen. Dette påvirker dog sjældent i praksis samarbejdet eller det økonomiske samkvem. Herom vidner for eksempel Venezuelas massive olieeksport til USA.

I store dele af Latinamerika efterlyses tværtimod mere engagement fra USA. Det er en udbredt opfattelse, at USA udenrigspolitisk har overset Latinamerika siden den 11. september 2001. Den amerikanske regering har i de seneste år på denne baggrund opprioriteret sit engagement i regionale forhold, blandt andet illustreret ved stigende besøgsudveksling på højt niveau. Væsentlige prioritetsområder i USA's Latinamerika-politik forbliver dog fortsat narkotikakontrol, fremme af demokrati og håndtering af migration.

Også EU er i dag en vigtig aktør i Latinamerika. EU er Latinamerikas næststørste handelspartner og har mere end fordoblet samhandlen i perioden 1990 til 2005. Denne positive udvikling forventes at fortsætte – blandt andet takket være nye associeringsaftaler. EU er Latinamerikas vigtigste kilde til direkte investeringer. EU er også den største donor i regionen. Endelig udgør EU på politisk plan gennem topmøder (EU-Latinamerika/Caribien), regelmæssig dialog og samarbejde med enkeltlande og regionale organisationer på prioriterede områder en indflydelsesrig partner i regionen.

2. PRIORITETER FOR ET STYRKET DANSK ENGAGEMENT I LATINAMERIKA

Hvad vil vi – og hvordan?

I årtier har Danmark været tilstede i og samarbejdet med Latinamerika – udenrigspolitisk, udviklingspolitisk, erhvervsmæssigt og kulturelt. Det danske civilsamfund har i årtier haft stærke bånd til partnerorganisationer i regionen, ligesom mange danske virksomheder længe har været tilstede på de regionale markeder. Der er også stærke menneskelige bånd mellem Danmark og Latinamerika. Særligt den omfattende danske udvandring til Argentina i 1800-tallet og modtagelsen af latinamerikanske flygtninge i årene med militærdiktaturer, har forstærket disse bånd.

Den forstærkede økonomiske udvikling og demokratiske konsolidering giver nye muligheder for Danmark.

De strategiske målsætninger for en styrket indsats i Latinamerika er:

- At fremme demokrati, menneskerettigheder og en international retsorden.
- At bidrage til miljøforbedringer og bekæmpelse af global opvarmning.
- At sikre danske virksomheder, institutioner og andre aktører de bedst mulige betingelser – blandt andet gennem frihandelsaftaler – for at drage fordel af globaliseringen gennem udnyttelsen af de muligheder, som Latinamerika tilbyder inden for produktion, investeringer, samhandel og forsknings-samarbejde.
- At bidrage til at fremme opbakning til globalisering gennem bidrag til styrkelse af den sociale sammenhængskraft.

- At bidrage til fattigdomsbekæmpelse, opnåelse af FN's 2015 mål og deltagelse af alle samfundsgrupper i den økonomiske vækst og demokratiske udvikling gennem videreførelse af udviklingssamarbejdet med regionens fattigste lande.
- At sikre øget kulturelt samarbejde og vidensudveksling med et gensidigt udbytte inden for forskning og uddannelse samt øge latinamerikanernes kendskab til Danmark og danske aktørers indsigt i Latinamerika.

Dansk interessevaretagelse i forhold til Latinamerika er koncentreret om en række lande, udvalgt på basis af deres politiske tyngde, økonomiske og handelsmæssige dynamik eller udviklingspolitiske udfordringer. Med de seneste års styrkelse af de danske repræsentationer i regionen, står Danmark bedre rustet til at løfte disse opgaver. Den danske tilstedeværelse i regionen vil løbende blive evalueret for at sikre en effektiv ressourceudnyttelse og varetagelse af danske interesser.

Kontinentets lande deler historiske, kulturelle, sproglige og socioøkonomiske fællestræk, som gør at det giver god mening at betragte Latinamerika under ét. Samtidig er det klart at der er markante forskelle mellem landene, hvilket der naturligvis skal tages hensyn til i udmøntningen af konkrete initiativer.

Danmark skal forstå at spille på alle strenge, der kan fremme gennemførelsen af ovennævnte overordnede mål. EU-samarbejdet vil stå centralt på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område, ikke mindst i forhold til de væsentligste konflikter i regionen – blandt andet i Colombia og Haiti. På handelsområdet betyder kompetencefordelingen, at EU per definition vil

være hovedinstrumentet for varetagelsen af danske interesser. På andre områder vil hensigtsmæssigheden af en bilateral, EU-baseret eller international tilgang skulle vurderes fra gang til gang.

Regeringen vil bidrage til at sikre tilstedeværelse, slagkraft og muligheder i Latinamerika gennem:

- Fortsat udbygning af kontakterne til regeringer og beslutningstagere i udvalgte lande for at skabe forbedrede rammebetingelser for samarbejde, for eksempel gennem indgåelse af aftaler.
- Synliggørelse og markedsføring af danske spidskompetencer. Øget besøgsudveksling til og fra Latinamerika skal medvirke til at sætte dansk ekspertise på landkortet. Et mere aktivt offentlighedsdiplomati (Public Diplomacy) vil også indgå i profileringen af Danmark.
- Styrket samarbejde mellem de danske aktører. Skal det lykkes at markere Danmark i Latinamerika skal samspillet styrkes mellem de danske aktører (dansk erhvervsliv, læreanstalter, medier, civilsamfund og regeringen), så vi bedre kan underbygge hinandens indsats blandt andet gennem Latinamerika-netværksmøder.

Nedenfor præsenteres de prioritetsområder, hvor regeringen ønsker at styrke indsatsen de kommende år. Strategien i sig selv angiver alene prioriteter, men udløser ikke nye midler.

Der vil være behov for løbende at vurdere mulighederne for nye initiativer for at sikre Danmarks interesser i Latinamerika

og det kan blandt andet ske i samarbejde mellem aktørerne i netværksmøderne.

Fælles mål: fred, demokrati og stabilitet

Latinamerikas demokratisering og økonomiske reformer har bragt regionen tættere på Danmark og EU. Dette åbner for muligheder for, at vi kan drage nytte af det grundlæggende værdifællesskab baseret på respekt for demokrati og menneskerettigheder og tilslutning til markedsøkonomiske principper. Udfordringen er at bidrage til, at Latinamerika forsat oplever regional, politisk og økonomisk stabilitet samtidig med, at regionen bekæmper fattigdom og fuldbyrder sit potentiale som en konstruktiv samarbejdspartner, der vil arbejde for at styrke den internationale retsorden og finde internationale løsninger på globale problemstillinger:

Danmark vil:

- Styrke den politiske dialog gennem partnerskaber og alliancer for at fremme fred, demokrati, fattigdomsbekæmpelse og respekt for menneskerettigheder samt styrke den internationale retsorden.
- Bidrage til at styrke demokratiet og respekten for menneskerettighederne gennem udviklingssamarbejdet i Bolivia, Nicaragua og Centralamerika. Udnytte den adgang til landenes regeringer, som samarbejdet giver, til at føre en kritisk-konstruktiv dialog med henblik på at fremme en demokratisk kultur, der inkluderer alle grupper i samfundet.
- Udvikle en tæt dialog med EU-aktører og USA om udviklingen i Latinamerika, med særligt fokus på konsolideringen af

demokrati og bekæmpelsen af fattigdom, social ulighed, miljø og klimaforandringer samt fremme af regional integration.

- Styrke dialogen med alle aktører om Cuba med henblik på at bidrage til en fredelig og demokratisk udvikling på Cuba.
- Samarbejde med de latinamerikanske lande om reform af FN for at fremme fælles løsninger på globale problemer og en styrket international retsorden. Særligt fokus vil være på reform af FN's Sikkerhedsråd, så det i højere grad afspejler verden af i dag; styrkelse af FN's Menneskerettighedsråd som centralt organ for fremme af menneskerettighederne; styrkelse af Det Permanente Forum for at fremme oprindelige folks rettigheder samt styrkelse af FN's Fredsopbygningskommission.

Danmark vil gennem EU arbejde for:

- At EU's dialog og samarbejde med Latinamerika styrkes inden for rammerne af det institutionaliserede EU – Latinamerika/Caribien samarbejde (EU-LAC), herunder at dialogen fokuseres på globaliseringens udfordringer, så som miljø- og klimaspørgsmål samt social sammenhængskraft.
- At EU udbygger dialogerne med de væsentligste latinamerikanske aktører, jf. den styrkede dialog der i juli 2007 etableredes mellem EU og Brasilien.
- At EU og de latinamerikanske lande gennem dialog og konkrete initiativer arbejder for at fremme demokrati og menneskerettigheder i Latinamerika, blandt andet gennem kritisk engagement i lande med antidemokratiske strømninger.
- At EU styrker den politiske dialog med Cuba og i overensstemmelse med EU's Fælles Holdning af 1996 bidrager til

fremme af menneskerettigheder, demokrati og forbedring af den økonomiske situation.

- At EU gennem indgåelsen af associeringsaftaler med Mercosur, Andin-landene, de centralamerikanske lande, og den hermed forbundne politiske dialog samt EU's udviklingsbistand bidrager til at styrke den regionale integration.
- At EU bidrager gennem politisk dialog til at styrke retssektoeren og til at sætte fokus på bekæmpelse af vold og overgreb særligt i Centralamerika.

Samarbejde om miljø, energi og klimaforbedringer

Den globale økonomiske vækst og dermed større efterspørgsel efter energi øger det internationale fokus på Latinamerika som energileverandør. Latinamerika besidder ca. 10 pct. af verdens olie- og 6 pct. af verdens naturgasforekomster. Mexico råder over verdens 8. største oliereserver. Venezuela er verdens 5. største nettoeksportør af olie. Andre Andin-lande (Bolivia, Colombia, Ecuador og Peru) besidder betydelige – ofte ikke udnyttede – olie- og gasreserver. Det er forventningen, at Brasilien om få år vil være en væsentlig nettoeksportør af olie.

Men Latinamerika – og særlig Brasilien – er også førende, når det drejer sig om alternativer til de fossile brændstoffer. Brasilien er således allerede verdens førende producent af biobrændsel.

Det er interessant i jagten på energiformer, som reducerer CO² udslippet.

I lighed med andre verdensdele, er der tegn på, at naturkatastrofer bliver hyppigere og mere voldsomme på grund af den

globale temperaturstigning og klimaændringer. I Andes-bjergene viser målinger, at gletscherne er ved at forsvinde, med alvorlige konsekvenser for regionens vandløb, vandforsyning og strømforsyning. Landbrugsproduktionen er påvirket af tørke og vandmangel i mange områder. Der har været høje omkostninger til genopbygning efter jordskred, storme og orkaner, især i den centralamerikanske region.

Problemerne har skabt opmærksomhed om nødvendigheden af at tilpasse udviklingsstrategierne for at tage hensyn til konsekvenser af klimaændringer. For eksempel er der behov for bedre vandressource-forvaltning, udvikling af tørkeresistent landbrugsproduktion og for investeringer i katastrofeforebyggelse.

I bistandssamarbejdet med Latinamerika støtter Danmark en bæredygtig anvendelse af naturressourcer og bekæmpelse af forurening, dels gennem sektorprogrammet i Bolivia og gennem det regionale miljøprogram i Centralamerika, som også omfatter indsatser i Nicaragua. Dels gennem inddragelse af miljø som et tværgående hensyn i alle øvrige bistandsaktiviteter.

En offensiv dansk satsning på eksport af effektive energi- og miljøteknologier til latinamerikanske markeder kan tjene danske interesser, men kan også være til gavn for Latinamerika og blandt andet bidrage til fremme af udviklingen af miljø- og energiteknologi. Med det initiativ Udenrigsministeriet, Transport- og Energiministeriet og Miljøministeriet i 2006 tog til at styrke eksporten af effektive energi- og miljø-

teknologier (med fokus på energi- og miljøeffektivitet: vind, biomasse/biogas og vand) til de såkaldte ”BRIK” lande (Brasilien, Rusland, Indien og Kina), er der fra dansk side lagt op til styrket eksport og samarbejde med Brasilien. Samtidig er der også en interesse i, fra dansk side, at fremme samarbejdet med andre lande, ikke mindst indenfor forskning i biobrændsel og andre vedvarende energikilder. I forbindelse med det danske værtskab for FN’s klimatopmøde i 2009 vil der blive gennemført et omfattende markedsføringsarbejde i udlandet for at fremme kendskabet til danske spidskompetencer på miljø- og energi området. Der forventes gennemført en række erhvervs- og forskningsrelaterede aktiviteter, herunder blandt andet i Latinamerika.

Latinamerikas biosfære har en væsentlig indflydelse på jordens klima. Fældning og afbrænding af verdens regnskovsarealer medfører en markant udledning af drivhusgasser, der i dag svarer til ca. 18 pct. af klodens samlede udledning. Latinamerika, særligt Brasilien og Mexico, der også er væsentlige CO²-udledere, spiller en vigtig rolle i de internationale miljø- og klimaforandringsdebatter og forhandlinger. For det første som forvaltere af store naturområder, herunder regnskove og de antarktiske områder på den sydligste del af kontinentet. For det andet i kraft af regionens potentielle rolle i at skabe en fælles forståelse mellem de rige lande og udviklingsøkonomierne. For det tredje, som både køber og sælger af ”klimakreditter”.

Danmark lægger som værtsland for FN’s klimamøde i 2009 vægt på at en fremtidig klimaaftale ikke hindrer den økonomiske vækst i udviklingslandene, men i stedet understøtter udvik-

ling og overførsel af teknologi, samt understøtter emissionshandel. Danmark har foreløbig underskrevet rammeaftaler om klimasamarbejde med 5 lande i regionen: Argentina, Brasilien, Chile, Mexico, Nicaragua.

Flere latinamerikanske regeringer har udvist interesse for at indgå i et samarbejde baseret på danske erfaringer med miljø og energi. For eksempel blev en aftale om energisamarbejde indgået med Mexico i 2007 og en lignende aftale med Brasilien er under forberedelse.

På miljø- og energiområdet vil Danmark:

- Sikre at de danske miljø- og energikompetencer markedsføres offensivt til gavn for dansk erhvervsliv og det latinamerikanske og globale miljø.
- Styrke samarbejde og partnerskaber om forskning og teknologiudvikling på prioriterede områder som vedvarende energi, energieffektivitet, miljøteknologi, biomasse og affald på basis af samarbejdsaftaler.
- Fremme danske virksomheders involvering i Clean Development Mechanism (CDM)-aktiviteter i regionen for at bidrage til reduktion af udledningen af CO² samt styrke samspillet mellem instrumenterne på bistandsområdet, CDM-indsatsen og erhvervslivet.
- Fortsætte bistanden til miljø- og klimaindsatsen i Bolivia og Centralamerika, som også omfatter indsatser i Nicaragua.
- Styrke multilaterale organisationers – herunder Verdensbankens, FN organisationernes og den Inter-amerikanske Udviklingsbanks – engagement inden for vedvarende energi

og bæredygtig udvikling i regionen til gavn for især de fattige.

- Styrke dialogen og indgå partnerskaber særligt med regionens store lande med henblik på at opnå aktiv deltagelse og konkrete bidrag til en global post-Kyoto klimaaftale efter 2012, herunder i forbindelse med FN's klimakonference i København i 2009.

Øget samhandel og investeringer

Globaliseringen og liberaliseringen af verdenshandlen har allerede hjulpet millioner, særligt i Asien, ud af fattigdom. Åbne latinamerikanske og europæiske markeder er den bedste garant for fortsat vækst i begge regioner. Kombineres væksten i Latinamerika med stabile fremsynede økonomiske politikker og reformer kan et stærkere grundlag skabes for en bæredygtig udviklingsproces.

Øget samhandel vil også bringe velstand til Danmark, hvis danske virksomheder formår at udnytte mulighederne på de latinamerikanske markeder. Den største del af den fremtidige globale vækst forventes at være på fjernmarkederne i blandt andet Latinamerika. Danmarks kommercielle interesser i Latinamerika er stigende, for eksempel steg vareeksporten i 2006 med 13 pct. i forhold til året før, mens eksporten af tjenesteydelser steg med 16,5 pct. i samme periode. Alligevel tegner Latinamerika sig fortsat kun for en meget lille andel af Danmarks samhandel.

Danmarks fremtrædende globale position på en række områder, herunder blandt andet skibsfart indebærer, at danske virk-

somheder står godt rustet til at få del i den øgede internationale samhandel, der vil finde sted som følge af Latinamerikas økonomiske vækst samt den stigende handelsliberalisering og verdenshandel.

En række strukturelle forhold som blandt andet bureaukrati og ufleksibel regulering, manglende liberalisering af markeder og svag tillid til retssystemet udgør forsat hindringer for samhandel med og investeringer i Latinamerika.

For at imødegå disse barrierer som danske virksomheder møder på verdensmarkedet, herunder på de latinamerikanske markeder – fremlagde den danske regering i juni 2007 en ny offensiv handelspolitisk strategi (findes på www.um.dk). En afgørende præmis i denne strategi er, at liberalisering skal ske på en måde som er fair og bæredygtig og blandt andet sikrer hensyn til udviklingslandene, miljø, grundlæggende sociale rettigheder og internationale arbejdsnormer.

Strategien tager dermed også afsæt i regeringens strategi for handel og udvikling af 2005, der understreger, at Danmarks handelspolitik går udover snævre kommercielle hensyn og tilstræber at imødekomme de fattige – herunder latinamerikanske – landes udviklingsbehov. Danmark har også lagt vægt på, at EU's forhandlingsmandater (april 2007) for frihandelsaftaler med Centralamerika og Andin-landene blandt andet omfatter miljøhensyn og arbejdstagerrettigheder med ILO-standarder som den væsentligste parameter.

Strategien peger på tre veje for at nå målene:

1. Det multilaterale handelssystem i WTO, som fortsat er regeringens førsteprioritet.
2. EU's bilaterale handels- og investeringsaftaler med regioner eller lande, som kan være et godt supplement til WTO-sporret. De er vigtige, da danske virksomheder ellers risikerer at blive hægtet af i forhold til mange af konkurrenterne fra lande, som allerede har indgået bilaterale aftaler.
3. Styrket samarbejde mellem regering og erhvervsliv, som ofte kan være den hurtigste vej til løsning af konkrete handelspolitiske problemer.

I den sammenhæng spiller markederne i Latinamerika sammen med Asien en særlig rolle, da det er her, man kan forvente at ville se de højeste vækstrater i de kommende mange år. Den handelspolitiske indsats vil navnlig koncentrere sig om hovedmarkerne i Argentina, Brasilien, Chile, Mexico m.fl., hvor der på mellemlang sigt vurderes at være det største potentiale for øget samhandel. Danmarks kommercielle position er i erkendelse heraf forstærket – blandt andet gennem styrkelse af repræsentationen i São Paulo og åbning af ambassaden i Argentina og gennem målrettet styrkelse af eksportfremmeindsatsen, blandt andet gennem et øget regionalt samarbejde i regionen. Ligeledes er der skabt øgede muligheder for danske virksomheders etablering i regionen ved oprettelsen af en inkubator i São Paulo.

Miljø og energi er et gennemgående prioritetsområde for regeringens sektorspecifikke indsatser. I en mere snæver eksport og investeringsfremme-sammenhæng er der imidlertid andre sek-

torer, som har lige så stor betydning. En række områder med potentiale tiltrækker sig allerede nu særlig opmærksomhed – det gælder fødevarer og fødevarerbearbejdning, farmaceutiske produkter og udstyr til sundhedssektoren, olie og gas samt søfart. I forbindelse med implementeringen af den offensive handelspolitiske strategi vil Danmarks Eksportråd og de danske ambassader i regionen løbende bidrage til at sikre fokusering af støtten til de danske virksomheder på baggrund af de ofte meget forskellige forhold i de enkelte lande.

De danske repræsentationers indsats vil rette sig mod at fremme samhandlen mellem Danmark og Latinamerika, herunder identifikation og nedbringelse af handelsbarrierer for industrivarer, fødevarerprodukter og tjenesteydelser.

Investeringerne til Latinamerika er voksende. EU er Latinamerikas vigtigste kilde til investeringer. Investeringsbeskyttelse og – vilkår er derfor meget vigtige elementer i kommende EU-aftaler med latinamerikanske lande. Hvor der ikke er EU aftaler, vil der være behov for bilaterale aftaler.

Danmark vil på det kommercielle og handelspolitiske område arbejde for:

- At danske virksomheder får størst muligt udbytte af markedsmulighederne i Latinamerika ved at identificere konkrete markedsmuligheder og yde individuel bistand til danske virksomheder med at få fodfæste på markedet.
- At identificere og nedbringe de barrierer, der begrænser danske virksomheders muligheder på regionens vækstmarkeder i overensstemmelse med regeringens strategi for en offensiv handelspolitik.
- At der i samarbejde med erhvervslivets organisationer løbende vil blive fokuseret på udvalgte sektorer af særlig interesse for dansk erhvervsliv blandt andet i forbindelse med officielle eksportfremstød og besøg til og fra regionen.
- At sikre fodfæste for små og mellemstore danske virksomheder på de latinamerikanske markeder via SMV-programmer såsom BornGlobal og BornCreative (se tekstsboкс).
- At EU indgår ambitiøse handelsaftaler med de regionale organisationer i Latinamerika (Det Andinske fælleskab, Centralamerika og MERCOSUR og enkelt lande) som supplement til WTO-aftalerne. Aktuelle handelsbarrierer vil søges løst inden for disse aftaler. Fra dansk side vil der forsat arbejdes for, menneskerettigheder samt arbejdstagerrettigheder og sociale standarder, i henhold til relevante ILO konventioner, integreres i EU's aftaler.
- At potentialet for øget liberalisering inden for rammerne af eksisterende frihandelsaftaler mellem EU og henholdsvis Chile og Mexico udnyttes.
- Gennem bilateral dialog og i EU-regi fremme, at landene i regionen gennemfører tiltag med henblik på at forbedre erhvervslivets rammevilkår og investeringsklimaet og at fremme overholdelsen af allerede indgåede WTO-forpligtelser (eksempelvis TRIPS-reglerne om beskyttelse af intellektuel ejendomsret).
- At sikre forudsigelige og gunstige rammebetingelser for danske investeringer i Latinamerika gennem bilateral dialog med latinamerikanske lande og indgåelse af aftaler om investeringsbeskyttelse og dobbeltbeskatning.

- Gennem IFU at tilbyde danske virksomheder medfinansiering af projekter i en række lavindkomstlande i Latinamerika (se tekstboks).
- At også EU styrker dialogen og samarbejdet med latinamerikanske lande for at sikre forudsigelige og fremmende rammebetingelser for direkte europæiske investeringer i regionen.

Industrialiseringsfonden for Udviklingslande (IFU)

IFU kan deltage i finansiering af private virksomheder i en række lavindkomstlande i Latinamerika. Fonden deltager i finansieringen af virksomhederne ved at tegne aktiekapital og/eller yde lån til virksomhederne i værtslandene. Herudover kan IFU deltage med forskellige typer af mezzaninkapital samt endelig stille garantier for lån fra andre finansielle kilder. IFUs finansiering sker på kommercielle vilkår.

Det er en forudsætning for IFUs deltagelse i finansiering af en virksomhed, at der er en privat dansk partner, der ligeledes vil stille risikovillig kapital til rådighed for virksomheden. I opstarts- og driftsfasen deltager IFU i bestyrelsesarbejdet i projektvirksomheden, hvor der kan trækkes på IFUs 40 års erfaringer fra deltagelse i 600 projekter i mere end 75 udviklingslande.

Brasilien er både for store og små

Efter knap en snes år med gode erfaringer fra det brasilianske marked har Novo Nordisk netop åbnet en fabrik i Montes Claros. Investeringen i produktion, påfyldning og pakning af insulin med anvendelse af den globalt mest avancerede teknologi beløber sig til USD 200 mio. – og yderligere investeringer i størrelsesordenen USD 50 mio. til produktion af Flexpenne følger. Novo Nordisk i Montes Claros vil ved fuld implementering beskæftige 850 personer, hvortil kommer 160 ansatte i São Paulo. Fra produktionsplatformen i Montes Claros leveres der produkter til det brasilianske marked og eksport. Ambassaden i Brasília assisterede Novo Nordisk i forbindelse med etableringen.

I 2006 besluttede den danske IT-virksomhed Nangate at prøve kræfter med Brasilien. Nangate etablerede virksomhed i Porto Alegre i det sydlige Brasilien, da man erfarede, at der ved det føderale universitet i Porto Alegre var en omfattende forskning i software til udvikling af chips. Generalkonsulatet i São Paulo assisterede Nangate med virksomhedsetableringen. Nangate, hvis produkter hovedsageligt afsættes på eksportmarkederne, har 20 medarbejdere i Porto Alegre, der alle har tilknytning til universitetsmiljøet.

Mange danske virksomheder har fået øjnene op for mulighederne i Mexico

Mexico er det latinamerikanske land, der tiltrækker flest europæiske investeringer og er nummer 2 i verden (efter Kina) som destination for direkte europæiske investeringer. Mexico opnåede i 2006 placering som nummer 33 på Verdensbankens opgørelse over lande med bedst investorbeskyttelse (nummer 3 i Latinamerika efter Chile og Puerto Rico). Tidligere og nuværende regeringers fokus på skabelse af et godt miljø for udenlandske investeringer har båret frugt.

Danske virksomheder har forstået at udnytte det lukrative mexicanske investeringsklima og de mange muligheder, som landet byder på i form af geografiske beliggenhed, arbejdskraft, råstoffer med videre. Danmark er for perioden 2000-2007 den femtestørste EU-investor i Mexico. Omkring 30 danske virksomheder har p.t. etableret datterselskaber i landet. Disse tæller såvel store traditionelle eksportvirksomheder som F.L. Smith, Danisco, Danfoss, Grundfos, Maersk, Lego, Novo Nordisk og Lundbeck som mindre firmaer som eksempelvis design : success.

GoGlobal

Guiden på GoGlobal.dk er en mulighed for danske virksomheder til at få hjælp til eksport, til at finde underleverandører, til at etablere sig i udlandet og til iværksættelse af projekter i østlande og udviklingslande. Hjælpen omfatter både rådgivning og finansiering i form af garantier, kreditter, lån, egenkapital og tilskud. GoGlobal er et samarbejde mellem Danmarks Eksportråd, Eksport-Kredit Fonden, Danida og Investeringsfondene IFU & IØ.

BornGlobal og BornCreative

BornGlobal og BornCreative er tilbud til små og mellemstore virksomheder inden for henholdsvis det højteknologiske og det kreative område, som vil styrke deres internationalisering. Eksportrådets BornGlobal og BornCreative konsulenter har særligt kendskab til de højteknologiske og kreative brancher og stor erfaring med at igangsætte eksport. De sammensætter et program med udgangspunkt i den enkelte virksomheds behov ud fra en række ydelser, der er særligt relevante for vidensbaserede eller kreative virksomheder.

Danske eksportmuligheder: Argentina rustet sig til globaliseringen

Argentina har en diversificeret industriel produktion, en eksportorienteret agro- og fødevarersektor, store naturrigdomme samt en veluddannet befolkning. Landets økonomi er siden 2004 vokset med over 10 pct. årligt, men med over 20 pct. i flere sektorer – blandt andet i byggesektoren og dele af fødevarersektoren.

Som følge af et beskedent investeringsniveau siden landets forrige økonomiske opsving i starten af 1990'erne forventes en række langsigtede investeringer med henblik på at sikre fremtidig vækst og konkurrenceevnen – især i de eksportorienterede sektorer.

Argentinas økonomi har traditionelt primært været afhængig af råvarer – men i flere sektorer ses nu en helhjertet indsats for at udvikle en mere differentieret produktion – en tendens, som kræver ny teknologi og effektivisering. Argentina har således en række uudnyttede sektorer med et stort potentiale, og det skønnes derfor, at danske leverandører har gode muligheder for at modernisere og ”globalisere” en række sektorer ved en langsigtet indsats. ►

28 danske virksomheder tager allerede del i den positive udvikling i Argentina og har med etableringen af datterselskaber ønsket en langsigtet tilstedeværelse med henblik på salg i landet samt eksport til andre lande primært i Sydamerika – heriblandt Martin Gruppen, Novo Nordisk, Maersk, Vestas, SoftScan, Lundbeck, Hempel, Grundfoss, Chr. Hansen, Gerstenberg Schröder, Cheminova, C&C Travel, Coloplast med flere.

Globalisering og samfundenes sociale sammenhængskraft

Fortsat opbakning til globaliseringen og imødegåelse af protektionisme både i Europa og Latinamerika afhænger af om det lykkes at sikre, at brede befolkningsgrupper får del i udviklingen. Danmark har en egeninteresse i at bidrage til at sikre bred folkelig opbakning til globalisering ved at understøtte, at globaliseringen gavner befolkningerne bredt. Danmark kan bidrage med erfaringer og modeller, som latinamerikanske lande kan gøre brug af i deres håndtering af globaliseringen.

Veluddannet arbejdskraft og fleksible arbejdsmarkeder er blandt de vigtigste konkurrenceparametre i en globaliseret verden. Mange lande i Latinamerika har vist stor interesse for den danske samfundsmodel, der kombinerer økonomisk vækst med en høj grad af social lighed, og løbende opkvalificering og efteruddannelse af arbejdskraften. Det kan blandt andet ske med udgangspunkt i den danske ”flexicurity” model, som blandt andre Chile og Brasilien har vist interesse for.

Direkte udenlandske investeringer og ”outsourcing” udgør en del af globaliseringen, men bør ikke ske på bekostning af miljøet og grundlæggende sociale rettigheder. Danske virksomheder, der investerer i eller handler med regionen, bør opfylde deres sociale, etiske og miljømæssige ansvar, der under ét betegnes Corporate Social Responsibility (CSR)³. På samme måde må det sikres, at handelsaftaler med regionen omfatter klausuler, der beskytter miljøet og sikrer menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder. Ifølge internationale undersøgelser ligger danske virksomheder globalt på en andenplads inden for gennemførelsen af CSR aktiviteter⁴. Latinamerikanske virksomheder befinder sig på meget forskellige stadier, spændende fra Chile på en international 24. plads til Paraguay, der ligger i bunden. Generelt er der i Latinamerika voksende erkendelse af betydningen af CSR i disse år. For at styrke erfaringsudveksling på CSR-området, tog regeringen initiativ til afholdelsen af en dansk-latinamerikansk konference om CSR i Brasilien i 2006. Dette har bidraget til at indlede et aktivt samarbejde mellem danske og latinamerikanske virksomheder på et område, der også fremover bør prioriteres.

Danmark vil bidrage til:

- At understøtte opbakningen til globalisering gennem bidrag til at styrke Latinamerikas muligheder for at deltage i globaliseringen. Blandt andet gennem udbredelse af danske erfaringer med fleksible og forhandlingsbaserede arbejdsmarkeder, opgradering af arbejdskraft gennem kompetenceudvikling og livslang læring. Konkret vil der blive gennemført et seminar og studie i regionen i samarbejde med FN's regionale kommission for Latinamerika (CEPAL) og Brasilien samt blive iværksat samarbejde for at fremme voksenuddannelser i Chile og Bolivia. Resultaterne af samarbejdet med CEPAL skal indgå som en del af grundlaget for drøftelserne på topmødet mellem EU og de latinamerikanske lande i maj 2008.
- På basis af efterspørgsel fra landene i Latinamerika og Caribien og i samarbejde med arbejdsmarkedets partnere, at formidle de danske erfaringer med organisering af et fleksibelt arbejdsmarked kombineret med social sikkerhed og en aktiv arbejdsmarkedspolitik kendetegnende for den danske ”flexicurity” model, samt elementer i den danske velfærdsmodel mere generelt, herunder skattesystemer.
- At danske ambassader i Latinamerika arbejder lokalt med CSR, eksempelvis ved at vejlede om lokale standarder, iværksætte lokal erfaringsopsamling samt understøtte og synliggøre danske og lokale virksomheders arbejde med at fremme CSR i Latinamerika. I programsamarbejdslandene Bolivia og Nicaragua, kan arbejdet gennemføres gennem programmet Offentlige og Private Partnerskaber (se tekstboks).

3 Begrebet Corporate Social Responsibility (CSR) dækker over virksomheders frivillige arbejde med at integrere sociale og miljømæssige hensyn i deres forretningsaktiviteter og i interaktionen med deres interessenter. Virksomheder kan bidrage med frivillige initiativer internt i deres organisation og i forholdet til underleverandører, kunder og andre partnere i lokalsamfundet eller interesseorganisationer.

4 Opgjort som ”responsible competitiveness”

- At arbejde for at CSR indlejres som et væsentligt tema i samarbejdet mellem EU og Latinamerika, blandt andet i forbindelse med de jævnlige topmøder mellem de to regioner.
- At tilvejebringe praktiske redskaber, der kan hjælpe danske virksomheder med at arbejde strategisk med CSR, herunder med en videreudvikling af CSR Kompasset (se tekst boks).
- At styrke latinamerikanske virksomheders CSR aktiviteter i henhold til FN's Global Compacts 10 grundlæggende principper for virksomheders samfundsansvar samt i opfølgning på den dansk-latinamerikanske CSR konference "The Best of Two Worlds", der fandt sted i Brasilien i december 2006.

CSR kompasset.dk

CSR Kompasset er et internetværktøj, der kan hjælpe danske virksomheder med at håndtere sociale, etiske og miljømæssige forhold i leverandørkæden. Værktøjet er udviklet af Økonomi- og Erhvervsministeriet, Dansk Industri og Institut for Menneskerettigheder med støtte fra Danida. CSR kompasset kan dels hjælpe virksomheder, som modtager CSR-krav fra kunder, dels virksomheder, som selv ønsker at stille etiske krav til samarbejdspartnere – for eksempel latinamerikanske underleverandører.

Offentlig Private Partnerskaber (OPP)

Programmet sætter fokus på virksomheders sociale ansvar og lægger vægt på innovative partnerskaber med danske virksomheder i udviklingslande, der ønsker at forbedre arbejdernes vilkår, gøre en indsats i lokalområdet eller beskytte miljøet. Programmet yder tilskud og rådgivning, der gør det lettere for især små og mellemstore virksomheder at komme i gang. OPP kan blandt andet anvendes i de danske programsamarbejdslande Bolivia og Nicaragua.

Dansk udviklingssamarbejde: økonomiske og politiske muligheder for alle

Udviklingssamarbejdet er en vigtig del af Danmarks samlede profil i Latinamerika. Den danske bistand understreger, at Danmark er en seriøs global partner, som tager fattigdom, ulighed, god regeringsførelse, menneskerettigheder, ligestilling mellem mænd og kvinder og miljøproblemer alvorligt på alle kontinenter. Det skal Danmark blive ved med.

I sammenligning med andre udviklingsregioner har Latinamerika relativt gode indikatorer for menneskelig udvikling (høj gennemsnitslevetid, få analfabeter, etc.). Til trods for et fald i fattigdommen i en række lande, synes det urealistisk at nå 2015 målet om at reducere fattigdommen og sult med 50 pct. inden 2015 for Latinamerika som helhed. Regionen er dog godt på vej til at opnå 2015-målene om grunduddannelse, ligestilling og reduktion af børnedødelighed. Der er store forskelle landene imellem; Chile opfylder for eksempel allerede alle 2015 målene, mens Haiti, regionens mindst udviklede land, klarede sig dårligst inden for alle sociale indikatorer.

Også internt i landene er der store forskelle i opnåelsen af 2015 målene; oprindelige folk, kvinder og landbefolkninger er at finde blandt de mest udsatte grupper.

Det overordnede mål for samarbejdet er at bistå landenes bestræbelser på at bekæmpe fattigdommen og opnå FN's 2015-mål. Bistanden til Latinamerika planlægges og gennemføres i overensstemmelse med de overordnede principper og politikker for den danske bistandsindsats. Ca. 25 pct. af bistanden til Latinamerika ydes gennem danske civilsamfundsorganisationer. Den danske statslige bistand til Latinamerika er koncentreret om nogle af de fattigste lande i regionen – programsamarbejdslandene Bolivia og Nicaragua – og to regionale programmer i Centralamerika til fremme af miljø samt menneskerettigheder og demokrati (se tekstboks).

På basis af udviklingen i landene vil regeringen løbende overveje udviklingssamarbejdets karakter og på denne baggrund justere bistandssamarbejdet. Afsæt vil her fortsat være landenes behov og danske spidskompetencer.

Den store udfordring for de latinamerikanske lande i de kommende år bliver et grundlæggende opgør med ulighed og marginalisering, som forudsætning for at sikre demokrati, stabilitet og fattigdomsbekæmpelse. Vækst må ledsages af effektive fordelingspolitikker for at sikre fattigdomsbekæmpelsen. Velfungerende institutioner, der nyder høj troværdighed blandt borgerne og leverer de forventede ydelser, er forudsætninger for ikke blot konsolideringen af demokratiet, men også økonomisk fremgang og reduktion af fattigdom og social ulighed.

Politiske mekanismer og demokratiske forhandlingsprocesser må erstatte den udbredte brug af konfrontation og vold som instrumenter til at ændre forholdene. En forudsætning for dette er, at alle grupper i samfundet deltager aktivt i de demokratiske processer. Grundlaget for en aktiv inddragelse af civilsamfundene skal styrkes.

Store befolkningsgrupper – oprindelige folk og fattige – har været marginaliseret både politisk og økonomisk og deres rettigheder negligeret. Det er en udfordring at sikre, at alle befolkningsgrupper får del i samfundsudviklingen. Danmark har spillet en særdeles aktiv rolle for sikring af de oprindelige folks rettigheder, først og fremmest i Bolivia, hvor oprindelige folk udgør mere end 60 pct. af befolkningen. Danmark har således bidraget til sikring af oprindelige folks rettigheder til jord, uddannelse på egne sprog samt styrkelse af civile organisationer, så oprindelige folk gennem deltagelse i demokratiske processer kan få indflydelse på samfundsudviklingen.

En anden udfordring er at sikre, at landene får del i den økonomiske vækst og den voksende handel, som globaliseringen har medført, gennem udvikling af den private sektor, etablering af stabile rammebetingelser for investeringer og uddannelse og opgradering af arbejdskraften.

En dynamisk privat sektor er den vigtigste drivkraft bag økonomisk vækst og skabelsen af arbejdspladser til de mange unge, som hvert år kommer ud på arbejdsmarkedet. Den danske bistand vil også fremover skulle bidrage til fremvæksten af en konkurrencedygtig privat sektor gennem forbedrede ram-

mebetingelser. Det sker blandt andet gennem etablering af effektive offentlige institutioner og tilstrækkelig infrastruktur. Nye muligheder aftegner sig for at bidrage til privatsektorudvikling via erhvervsinstrumenterne i den danske udviklingsbistand, B2B programmet og de blandede kreditter. Der er i disse år en stigende efterspørgsel fra danske virksomheder efter at indgå partnerskaber med nicaraguanske og bolivianske virksomheder.

Uddannelse er et andet område, hvor Danmark arbejder aktivt for at understøtte Bolivia og Nicaraguas deltagelse i globaliseringen. Tilstrækkelig uddannelse af høj kvalitet udgør en del af grundlaget for en bæredygtig og bred økonomisk vækst og diversificeret økonomi og er en vigtig parameter i konkurrencen om at tiltrække investeringer i en global økonomi. Dette gælder særligt for Latinamerika, da regionens lønniveau ligger over mange asiatiske lande og de fleste afrikanske lande. Samtidig kan uddannelse medvirke til social mobilitet og åbner dermed op for øget social lighed. Uddannelse er desuden et vigtigt instrument til at sikre bred deltagelse i de politiske processer og konsolidering af demokratiet.

Endelig er det en udfordring at sikre miljøet og forberede de fattigste lande på effekterne af global opvarmning. Forurening, rovdrift på naturressourcer og klimaforandringer medfører mangel på fødevarer, vand og brændsel. Det rammer især de fattigste befolkningsgrupper. Følgerne af klimaforandringer er allerede mærkbare i form af orkaner, tørke og temperaturudsving.

Danmark vil inden for udviklings samarbejdet:

- Fastholde udviklingsbistanden til Latinamerika i 2008-12 som et centralt instrument i Danmarks engagement i kontinentet til fremme af demokratisk konsolidering, fremme af deltagelse i globaliseringen og sikring af miljøet.
- Fortsat fokusere den statslige bistand på programsamarbejdslandene Bolivia og Nicaragua med primært fokus på styrkelse af institutionerne og fremme af god regeringsførelse, oprindelige folks rettigheder, ligestilling, miljø, demokratisering og uddannelse. Desuden fortsættes de centralamerikanske regionale programmer for miljø og menneskerettigheder og demokrati.
- Fortsat have fokus på sikring af de oprindelige folks rettigheder, herunder indflydelse på egne livsvilkår, adgang til jord og politisk deltagelse.
- Undersøge mulighederne for at understøtte regionalt samarbejde i Andin-regionen om fremme af oprindelige folks rettigheder.
- Understøtte udviklingen af demokrati og sikring af menneskerettigheder på Cuba, når situationen tillader det.
- Fortsat støtte pluralisme, fremvæksten og styrkelsen af civile samfund, som kan understøtte en demokratisk udvikling, hvor alle grupper deltager.
- Fremme privatsektorudvikling og beskæftigelse blandt andet ved at styrke rammebetingelserne og bidrage til en bedre uddannet arbejdsstyrke.
- Anvende de erhvervsrettede danske bistandsinstrumenter (eksportkreditter, blandede kreditter, investeringsgarantier, B2B Programmet) til at fremme regionens økonomiske ud-

vikling samt styrke den teknologiske udvikling og det kommercielle samarbejde mellem Danmark og Latinamerika.

- Gennem eksempelvis B2B Programmet stimulere handel mellem Danmark og programsamarbejdslandene af produkter baseret på bæredygtige principper.
- Styrke samarbejdet med Organisationen for Amerikanske Stater (OAS), ikke mindst i forbindelse med organisationens arbejde for at sikre menneskerettigheder, herunder oprindelige folks rettigheder.
- Gennem de multilaterale organisationer som FN og EU arbejde for en fattigdomsorienteret tilgang til udviklingsarbejdet med vægt på rettigheder og bekæmpelse af vold.
- Gennemføre en konsekvent anti-korruptionspolitik, gennem målrettede indsatser og dialog for at styrke institutioner og politikker, der bekæmper korruptionen i Danmarks partnerlande

Dansk udviklings samarbejde med Bolivia, Nicaragua og Centralamerika

I 2006 beløb den bilaterale bistand til Latinamerika sig til i alt 539 mio. DKK. Bistanden er koncentreret om programsamarbejdslandene Bolivia (150 mio. DKK årligt) og Nicaragua (190 mio. DKK) samt to regionale programmer for miljø og menneskerettigheder og demokrati i Centralamerika (2005-2010, henholdsvis. ca. 50 mio. DKK og 20 mio. DKK årligt). Den overordnede målsætning med den danske udviklingsbistand er fattigdomsbekæmpelse og styrkelse af demokrati og stabilitet i regionen. Ligestilling, menneskerettigheder og miljø, hiv/aids og god regeringsførelse er alle områder, der også arbejdes med i bistanden. Bolivia er med et BNP pr. indbygger på USD 1.010 det fattigste land i Sydamerika. Fattigdommen rammer især de mere end 60 pct. af befolkningen, som er af indiansk oprindelse. Nicaragua er det fattigste land i Centralamerika med et BNP på 910 USD.

Danmark arbejder primært gennem støtte til et begrænset antal sektorer. I både Bolivia og Nicaragua støttes sektorprogrammer inden for landbrug, miljø og uddannelse samt reformer i den offentlige sektor og fremme af demokrati og menneskerettigheder. I Nicaragua støttes desuden et sektorprogram for transportinfrastruktur, mens der i Bolivia støttes et sektorprogram til fremme af oprindelige folks rettigheder. Støtte til civilsamfundet gennem danske NGO'er er også en væsentlig del af den danske udviklingsbistand til Latinamerika og udgjorde 25 pct. af Danmarks bilaterale bistand til regionen i 2006 (137,1 mio. DKK). Endelig støttes udvikling af den private sektor i Bolivia og Nicaragua gennem såkaldte B2B Programmer, der styrker samarbejdet mellem danske og lokale virksomheder. ►

De seneste års effektivisering af bistandsarbejdet i form af koordination og arbejdsdeling med andre donorer, gennemførelsen af programmer i henhold til regeringernes prioriteter og procedurer og nye bistandsmodaliteter som ”basket funding” og (sektor) budgetstøtte, stiller krav til en yderligere fokusering af den danske bistand til Latinamerika.

Videns- og kulturudveksling

Globaliseringen stiller stadig øgede krav til viden og innovation. Et øget samarbejde inden for forskning og uddannelse mellem Latinamerika og Danmark vil være til fordel for begge parter. Mange større lande i Latinamerika har forskningsmiljøer, der udgør interessante samarbejdspartnere for danske forskere. Biobrændsel er et oplagt eksempel på et muligt samarbejdsområde. Samarbejdet bør derfor fremmes mellem danske forskere, universiteter, virksomheder og innovationsmiljøer og lande i Latinamerika, der har stærke koncentrationer af ledende globale virksomheder, forskermiljøer og iværksættermiljøer. Der eksisterer en række EU-programmer for sådan styrket udveksling. Disse kan fra dansk side udnyttes bedre.

Latinamerika har et dynamisk og internationalt anerkendt kulturliv, der også i stigende grad tiltrækker sig interesse i Danmark. Det kulturelle område – kunst, film, musik, arkitektur, turisme og sport – frembyder gode muligheder for samarbejde og udveksling. Åbningen af Det danske Kulturinstitut i Rio de Janeiro i 2008 vil øge Danmarks muligheder på denne front.

Den Danske Ambassade i Nicaragua har gennem flere år støttet dokumentarfilmproduktion og mange af disse film har modtaget internationale filmpriser.

Globaliseringen stiller øgede krav til ”branding af lande”. Regeringen lancerede i 2006 en handlingsplan for offensiv global markedsføring af Danmark. Denne plan har til formål at udvide kendskabet til Danmark herunder blandt andet den danske samfundsmodel.

Det kan også forventes, at et stigende antal danske turister, studerende og repræsentanter for virksomheder vil opholde sig i Latinamerika. Dermed øges behovet for at kunne tilbyde borgerservice til danskere i de mest populære turistområder. Udenrigsministeriet vil i efteråret 2007 åbne et døgnbemandet 24/7 borgerservicecenter, der skal sikre en optimal betjening af borgerne. Der vil blandt andet blive afdækket muligheder for at indgå styrkede konsulære partnerskaber med andre nordiske lande i regionen for at styrke servicen for danske turister i Latinamerika.

Danmark vil arbejde for:

- At de mekanismer der eksisterer i blandt andet EU-regi for styrket samarbejde med forsknings- og uddannelsesinstitutioner mellem danske og latinamerikanske forsknings- og uddannelsesinstitutioner udnyttes effektivt. Der lægges op til et efterspørgselsdrevet samarbejde, som bygger på kontakter mellem forsknings-, innovations- og uddannelses-

institutioner, og hvor det er relevant inddrager det danske bistandsarbejde inden for uddannelsessektoren.

- At styrke markedsføringen af danske uddannelsesinstitutioner for unge latinamerikanere, der måtte ønske at studere i udlandet. Der vil også blive arbejdet på at tiltrække højt kvalificeret og specialiseret arbejdskraft. Styrkelsen vil dels finde sted som led i eksportfremmearbejdet, dels som led i offentlighedsdiplomati.
- At den danske administration af visumreglerne fungerer effektivt, således at latinamerikanske forskere, studerende og kunstnere får lettere, mere smidig adgang til Danmark.
- At styrke kultursamarbejdet mellem Danmark og Latinamerika gennem blandt andet opbygning af netværk og videns- og informationsdeling mellem relevante aktører inden for kulturområdet i både Danmark og Latinamerika. Danske hovedaktører vil være Center for Kultur og Udvikling, Kunststyrelsen, de kunstfaglige genreorganisationer, det Danske Kulturinstitut i Rio de Janeiro, de danske repræsentationer i Latinamerika, samt civilsamfundet.
- At kendskabet til Danmark øges i Latinamerika gennem målrettede offentlighedskampagner. De danske ambassader i regionen vil spille en vigtig rolle i gennemførelsen af regeringens handlingsplan for offensiv global markedsføring af Danmark.
- At yde den nødvendige assistance (borgerservice) til danskere i nød, herunder sikre opdateret information om rejseforhold i regionen på udenrigsministeriets hjemmeside. Samarbejdet med rejsebranchen vil forsat blive udviklet blandt andet med henblik på at sikre, at de rejsende har tegnet de nødvendige rejseforsikringer.

Center for Kultur og Udvikling (CKU)

Den danske ambassade i La Paz og CKU har udarbejdet en kulturstrategi for Bolivia for 2006-2009, som skal styrke de interkulturelle relationer og fremme dialogen om kulturel diversitet mellem Danmark og Bolivia. Der er oprettet en kulturfond, som har givet støtte til en række kulturaktiviteter i Bolivia

Anneks 1: Regionale organisationer samt organer i Latinamerika

Organization of American States (OAS)

Er kontinentets primære multilaterale demokratiske forum, bestående af USA og hovedparten af de Latinamerikanske og Caribiske nationer – i alt 35 medlemslande. Afholder årligt møde for medlemslandenes udenrigsministre for at diskutere regionale politikker samt regionens forhold til resten af verden. Vigtig rolle som mægler i regionens tidligere borgerkrige og i mellemstatslige konflikter.

Den Interamerikanske Domstol for menneskerettigheder

Etableret i 1979 med mandat fra OAS. Domstolen er uafhængig og har til formål at anvende og fortolke "American Convention on Human Rights". Domstolen består af 47 medlemmer, og der holdes et årligt møde. ►

Mercosur

Blev dannet af de 4 sydamerikanske lande Argentina, Brasilien, Paraguay og Uruguay i 1991, og har siden fungeret som regional frihandelsaftale. Venezuela forlod det Andinske Fællesskab i 2006 og er nu ved at blive optaget som medlem af Mercosur. Bolivia, Chile, Colombia, Ecuador og Peru er associerede medlemmer. Mercosur er blevet udvidet både med hensyn til arbejdsområde og ressourcer, således at der både arbejdes med international handelspolitik, regionalpolitiske temaer samt arbejdsmarkedspolitik. EU har ydet og yder fortsat en væsentlig økonomisk støtte til integrationen i Mercosur.

Det Andinske fællesskab (CAN)

I 1979 blev rådet for Det Andinske Fællesskab dannet. Det er en sammenslutning af Bolivia, Colombia, Ecuador og Peru samt associerede medlemmer i hele Sydamerika. Indtil 2006 var Venezuela fuldbyrdet medlem. CAN er en handelsblok, hvor formålet er både at integrere medlemslandene politisk og handelsmæssigt ved at drage nytte af samhørigheden mellem landene.

Centralamerika

I 1993 blev det nuværende centralamerikanske integrationssystem (SICA) oprettet. Medlemslandene er Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua og Panama. SICA består af en række sekretariater og specialiserede institutioner. EU har ydet og yder fortsat en væsentlig økonomisk støtte til den centralamerikanske integration.

Anneks 2: Oversigt over EU handelsaftaler med Latinamerika

Indgåede handelsaftaler:

Samarbejdet mellem **EU og Mexico** bygger på en række associeringsaftaler. Frihandelsaftalen trådte i kraft 1. juli 2000 og dækker politisk dialog, handel og samarbejde. Handelsaftalen var EU's første transatlantiske frihandelsaftale og er ambitiøs i sit omfang (varer, tjenesteydelser, udbudsregler, konkurrence, intellektuelle ophavsrettigheder, investeringer og kapitalstrømme).

Associeringsaftalen mellem **EU og Chile** blev undertegnet under dansk EU-formandskab i november 2002. Handelselementerne i aftalen trådte i kraft den 1. februar 2003. Associeringsaftalen mellem EU og Chile er den mest omfattende aftale EU endnu har indgået og omfatter varer og tjenesteydelser, liberalisering af investerings- og kapitalstrømme, beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, med mere. På handelssiden lægger den op til en fuldstændig liberalisering af 97 pct. af samhandlen over en tiårig periode.

Igangværende forhandlinger om handelsaftaler

Det nuværende samarbejde mellem **EU og Mercosur** (Argentina, Brasilien, Paraguay, Uruguay og Venezuela) hviler på en samarbejdsaftale undertegnet i 1995. Der har siden 1999 pågået forhandlinger om indgåelse af en associeringsaftale mellem EU og toldunionen Mercosur. EU-Mercosur Associeringsaftalen omfatter tre hovedområder: (1) politisk dialog, (2) samarbejde i forskellige sektorer (forskning, kultur med mere), samt (3) samhandel og investeringer.

EU-Andinfællesskabet. Andinfællesskabet består af Bolivia, Colombia, Ecuador og Peru. EU's nuværende samarbejde med landene i Andinfællesskabet baserer sig på en aftale fra december 2003 om politisk dialog og samarbejde. Parterne er blevet enige om at påbegynde forhandlinger om en mere forpligtende associeringsaftale, som blandt andet skal indeholde en ambitiøs handelsaftale. Andinfællesskabets samhandel med EU foregår i vidt omfang allerede inden for rammerne af præferentielle ordninger, der sikrer dem favorabel markedsadgang til EU (herunder de såkaldte GSP-ordninger).

EU-Centralamerika. EU har besluttet at indlede forhandlinger om en associeringsaftale med gruppen af Centralamerikanske lande (Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua og Panama). Udarbejdelsen af Kommissionens forhandlingsmandat er foregået parallelt med udarbejdelsen af mandater vedrørende Andinfællesskabet, og man stræber efter en handelsaftale af lignende ambitiøs karakter.

BILAG: INFORMATION OM UDVALGTE LATINAMERIKANSKE LANDE

ARGENTINA

GEOGRAFI

Hovedstad	Buenos Aires
Areal	2.766 mio. km ²
Indbyggertal	39,9 mio.
Sprog	Spansk
Religion	Romersk katolsk

ØKONOMI

BNI pr. capita	4.470 USD (2006)
Vækst i BNP pr. capita	8,4 pct. (2006)
Valuta	ARS

REGERING

Statsoverhoved	Præsident Néstor Carlos Kirchner
Udenrigsminister	Jorge Taiana

INDENRIGSPOLITIK:

Præsident Kirchner (Peronistpartiet) blev i 2003 valgt med kun 22 pct. af stemmerne, da hans modkandidat valgte at trække sig fra 2. valgrunde. Hans politiske ståsted er centrum-venstre og hans regeringsperiodes væsentligste projekt er den sociale og økonomiske genopbygning af landet efter krisen. Præsident Kirchner har indledt et populært opgør med fortidens forbrydelser under militærdiktaturet (1976-1983).

UDENRIGSPOLITIK:

Siden genindførelsen af demokratiet i 1983, har argentinsk udenrigspolitik været drevet af et ønske om at bringe landet ud af international isolation og styrke relationerne til såvel regionens lande som til Europa og USA. Forholdet til Europa er generelt godt. Opretholdelsen af Argentinas territoriale krav på Falklandsøerne spiller fortsat en negativ rolle i forholdet til UK. Samarbejdet med USA er vigtigt for Argentina særligt inden for ikke-spredning af atomvåben, antisemitisme, menneskerettigheder samt narkotika- og terrorbekæmpelse. Argentina er medlem af Mercosur.

ØKONOMI (SEKTORER):

Argentinsk økonomi har siden 2004 vokset med mere end 10 pct. om året. Dette har blandt andet medført et stort fald i arbejdsløsheden (2002-06: fra ca. 20 pct. til 11 pct.) og løftet mange ud af fattigdom (2002-06: ca. 57 pct. til 34 pct. under fattigdomsgrænsen). Det er først og fremmest råvareeksporten, der har dannet grundlaget for den økonomiske vækst.

Landets økonomi er sammensat af en bred industriel produktion. Landet besidder olie, gas og mineraler. Væsentligste sektorer er landbrug, fødevarer, energi, byggeri, mineraludvinding, turisme, stål, bilproduktion, kemikalier, trykkeri, hårde hvidevarer, uddannelse, sundhed og IT/telecom. Landbruget er fortsat drivkraften i landets eksport, men tegner sig i dag for blot ca. 10 pct. af BNP, mens industri og tjenesteydelser udgør i dag henholdsvis ca. 36 pct. og 54 pct. af BNP.

DANSK SAMHANDEL (HOVEDVAREGRUPPER):

DANSK EKSPORT: 2006: 620 mio. DKK / 6,2 pct. vækst i forhold til 2005

Primære hovedvaregrupper: Medicin, pharma, kemikalier, specialmaskiner til landbrugs og fødevarerektoren samt tekniske og videnskabelige instrumenter.

DANSK IMPORT: 2006: 1.950 mio. DKK Primære hovedvaregrupper: Korn, foderstoffer, vin, frugt

BRASILIEN

GEOGRAFI

Hovedstad	Brasília (3.455.000 indbyggere)
Areal	8.510.000 km ²
Indbyggertal	187 mio.
Sprog	Portugisisk
Religion	Romersk-katolsk (ca. 74 pct. af befolkningen), protestanter (ca. 15 pct. af befolkningen)

ØKONOMI

BNI pr. capita	5.824 USD (2006)
Vækst i BNP pr. capita	3,7pct. (2006), 4,4pct. (estimat 2007)
Valuta	BRL

REGERING

Statsoverhoved	Præsident Luiz Inácio Lula da Silva
Udenrigsminister	Celso Amorim

INDENRIGSPOLITIK:

Brasilien er en føderal republik med 26 stater og et føderalt distrikt. Ved seneste valg i oktober 2006 blev præsident Luiz Inácio Lula da Silva (Lula) genvalgt med 60 pct. af stemmerne.

Præsident Lula forventes at ville prioritere økonomisk vækst samtidig med, at den makroøkonomiske stabilitet fastholdes. Brasilien kæmper stadig med korruption indenfor det politiske system og retssystemet.

UDENRIGSPOLITIK:

Brasilien er blandt G-8+5 landene og arbejder aktivt for at opnå en permanent plads i FN's Sikkerhedsråd. Landet har øget sit internationale engagement gennem bl.a. WTO og prioriterer liberalisering af handel med landbrugsprodukter. Også det regionale samarbejdet i Mercosur er en vigtig brik i Brasiliens udenrigspolitik. Det såkaldte G-3 samarbejde med Indien og Sydafrika er eksempel på Brasiliens engagement uden for Latinamerika.

ØKONOMI (SEKTORER):

Den brasilianske økonomi voksede i 2006 med 3,7pct. Den positive udvikling ventes at fortsætte i 2007, hvor der forudses en vækst på omkring 4,4 pct. Brasilien er rig på naturressourcer og har komparative fordele inden for landbrug og primærprodukter. Landbruget udgør ca. 8 pct. af den samlede økonomi og vigtige produkter inkluderer kaffe sojabønner, sukker, appelsiner, tobak, kakao, kød og fjerkræ. Industrisektoren (36 pct. af BNP) består af både traditionelle industrier som maskinudstyr, elektrisk udstyr og biler, samt mere avancerede industrier som fly og telekommunikationsudstyr. Servicesektoren udgør ca. 56 pct. af BNP.

DANSK SAMHANDEL (HOVEDVAREGRUPPER):

Danmark har overskud i samhandlen med Brasilien. I 2006 var Brasiliens vareeksport til Danmark på 1.712 million DKK. Dansk vareeksport til det brasilianske marked udgjorde samme år 1.856 million DKK.

CHILE

GEOGRAFI

Hovedstad	Santiago
Areal	756.626 km ²
Indbyggertal	16,3 mio. (2005)
Sprog	Spansk
Religion	Romersk-katolsk

ØKONOMI

BNI pr. capita	8.875 USD (2006)
Vækst i BNP pr. capita	4,2 pct. (2006), 5-6 pct. (skøn 2007)
Valuta	CLP

REGERING

Statsoverhoved	Præsident Michelle Bachelet
Udenrigsminister	Alejandro Foxley Rioseco

INDENRIGSPOLITIK:

Efter afskaffelsen af militærdiktaturet i 1990 ledes Chile af den fjerde demokratisk valgte regering – sammensat af centrum-venstre koalitionen og ledet af en kvindelig præsident. Reformen til forbedring af det sociale sikkerhedsnet, sundhedsvæsenet, privatsektor udvikling, samt uddannelsessektoren indgår i regeringsprogrammet. Chile har allerede opfyldt FN's 2015-mål. Siden 1990 er fattigdommen blandt andet reduceret fra 41 pct. til 13 pct. Nogle af Latinamerikas problemer som underudviklet demokrati, populisme, svage partier, ustabile og svage institutioner og korruption er i nyere tid stort set ukendte fænomener i Chile.

UDENRIGSPOLITIK:

Chile fører en aktiv udenrigspolitik med deltagelse i såvel globale som regionale institutioner, blandt andet inden for fredsbevarelse (særligt Haiti). Chile er medlem af APEC, OAS, associeret medlem af Mercosur og af Andin-sammenslutningen samt tilhænger af WTO, men søger gennem et betydeligt antal bilaterale frihandelsaftaler at supplere den multilaterale tilgang og dermed sikre bedst mulig markedsadgang for egne produkter. De vigtigste handelsaftaler er med USA, Canada, Sydkorea, Mexico, Kina og Japan samt associeringsaftalen med EU.

ØKONOMI (SEKTORER):

Chile har en af Latinamerikas mest stabile, åbne og voksende markedsøkonomier og har gennem de seneste 20 år haft en gennemsnitlig vækst på 5,6 pct.. I år 2007 forventes væksten også at ville udgøre 5-6 pct.. Centralbankens målsætning om at holde inflationen inden for intervallet 2-4 pct. overholdes. Chiles eksport er i stor udstrækning baseret på mineraler (kobber), landbrugsprodukter (frugt, grønt og vin), fisk (laks og ørred) samt træ (cellulose).

DANSK SAMHANDEL (HOVEDVAREGRUPPER):

Den danske vareeksport til Chile er koncentreret omkring få produktgrupper: maskiner og maskintilbehør der udgør 65 pct. De resterende 35 pct. bestod hovedsagligt af produktgrupper som medicinske og farmaceutiske produkter, kemiske materialer, organiske kemikalier, tekniske og videnskabelige instrumenter med videre.

MEXICO

GEOGRAFI

Hovedstad	Mexico (D.F.)
Areal	1.972.550 km ²
Indbyggertal	107 mio. (2006)
Sprog	Spansk (officielt), Maya, Nahuatl og andre indianske sprog
Religion	katolikker 89 pct., protestanter 6 pct.

ØKONOMI

BNI pr. capita	7.821 USD (2006)
Vækst i BNP pr. capita	4,8 pct. (2006)
Valuta	MXN

REGERING

Statsoverhoved	Præsident Felipe Calderón Hinojosa
Udenrigsminister	Patricia Espinosa Cantellano

INDENRIGSPOLITIK:

Mexico er delt op i 31 stater samt et føderalt distrikt. Ved valget i 2006 vandt det konservative parti "PAN" (Partido Acción Nacional) som herved samtidig blev det største parti i både Senatet og Deputeretkammeret for første gang i Mexicos historie.

UDENRIGSPOLITIK:

Mexico er med i G5-landene, som er udviklingslandenes pendant til G8-landene. Mexico fører en meget aktiv udenrigspolitik, hvilket blandt andet understreges ved, at Mexico har indgået frihandelsaftaler omfattende hele 47 lande herunder EU.

ØKONOMI (SEKTORER):

Mexico har en stabil markedsbaseret økonomi dog med en betydelig offentlig styring, blandt andet statsligt ejerskab af landets store energiressourcer. Den økonomiske vækst har udgjort 4 pct. de sidste 3 år. Olie og naturgas er de vigtigste eksportvarer samt offentlige indtægtskilder.

DANSK SAMHANDEL (HOVEDVAREGRUPPER):

Dansk vareeksport til Mexico i 2006 udgjorde 1.177 mio. DKK i 2006 og importen 551 mio. DKK –hvilket er en historisk rekord. De vigtigste eksport varegrupper er: maskiner og tilbehør til industrien, medicinal-produkter, samt forskellige motorer. Mexico er Danmarks næststørste eksportmarked i Latinamerika.

Danmark i Latinamerika – Muligheder og Partnerskaber

september 2007

Udgiver

Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
1448 København K

Telefon: 33 92 00 00
Fax: 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
Internet: www.um.dk

Design og Tryk

Schultz Grafisk

Forsidefotos:

Jørgen Schytte og Scanpix

Publikationen kan downloades eller bestilles på:
www.danida-publikationer.dk

Teksten kan citeres frit

ISBN 978-87-7667-783-1 (trykt version)

ISBN 978-87-7667-784-8 (elektronisk version)